

Salems
kommun

**Riktlinjer för handläggning av
insatser
enligt
socialtjänstlagen
för äldre och personer med
funktionsnedsättning**

Antagna av Socialnämnden 2011-06-20

Reviderade 2015-09-07

Reviderade 2015-12-05

Reviderade 2017-06-21

1. Allmänt

1.1. Hur ska riktlinjerna tillämpas

1.2. I riktlinjerna behandlas inte

2. Socialtjänstens uppgifter - utdrag från socialtjänstlagen

2.1. Kommunens ansvar

2.2. Särskilda bestämmelser för olika grupper

2.2.1. Äldre människor

2.2.2. Personer med funktionsnedsättning

2.2.3. Personer som vårdar eller stödjer närstående

2.3. Rätten till bistånd

3. Handläggning av ärenden

3.1 Att inleda en utredning

3.2 Utredningen

3.3 KommunikERING och rätt till företräde inför nämnden

3.4 Beslut

3.5 Valfrihet - egen regi

3.6 Verkställighet

3.7 Den enskildes rätt att överklaga beslut

3.8 Uppdrag

3.9 Genomförandeplan

3.10 Uppföljning

3.11 Barnperspektiv

4. HjälP i hemmet

4.1. Serviceinsatser

4.1.1. Städning

4.1.2. Tillsynsstädning

4.1.3. Bäddning

4.1.4. Tvätt

4.1.5 Sophantering och källsortering

4.1.6 Inköp/ärenden

4.1.7 Måltider

4.1.8 Promenad

4.1.9 Ledsagning/Ledsagarservice

4.1.10 Snöskottning

4.2. Omvårdnadsinsatser

4.2.2 Måltidsstöd

4.2.3 Trygghetskapande insats

[4.3 Egenvård eller hälso- och sjukvårdsinsatser](#)

[4.4. Dagverksamhet](#)

[4.5. Turbundna resor](#)

[4.5.1 Övriga resor](#)

[5. Övriga stödinsatser enligt SoL](#)

[5.1 Daglig sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning](#)

[5.2. Boendestöd för personer med psykisk funktionsnedsättning](#)

[5.3. Kontaktperson](#)

[6 Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående](#)

[6.1. Avlösning i hemmet](#)

[6.2. Hemvårdsbidrag](#)

[7. Korttidsvård/Korttidsboende](#)

[8. Boenden enligt SoL](#)

[8.1. Parboende](#)

[9. Rätten att flytta till annan kommun](#)

[9.1. Flytt enligt kapitel 2a 8-9 § i socialtjänstlagen](#)

[Bilaga beslutstider](#)

1. Allmänt

Socialtjänstlagen (SoL) och lagens förarbeten reglerar kommunernas ansvar gentemot de som vistas i kommunen och anger att de enskilda ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Det finns även en "Nationell handlingsplan för äldrepolitiken" där ramar för äldreomsorgen anges.

Kommunen har utöver detta att bestämma vilka riktlinjer som ska gälla i kommunen och utgöra en vägledning i handläggningen inklusive beslutsfattande. Dessa riktlinjer är ett komplement till gällande lagstiftning, rättspraxis, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd och anknyter också till andra övergripande dokument som gäller inom detta område.

Att Salems kommun har en rättssäker handläggning och tillämpar gällande lagstiftning prövas bland annat genom den enskildes möjlighet att överklaga beslut som hen inte är nöjd med.

Myndighetsenheten är därtill fortlöpande uppdaterad om de domar som utgör rättspraxis. Dessutom kontrollerar staten tillämpningen av lagen genom Inspektionen för vård och omsorg.

Den som handlägger ett ärende måste väga ihop lagstiftning, etik, vetenskap och beprövad erfarenhet till en helhet i sitt arbete. I samtliga ärenden gällande bistånd enligt SoL använder biståndshandläggarna i Salems kommun bedömningsinstrumentet IBIC för att öka möjligheten till en mer rättssäker och enhetlig bedömning.

1.1. Hur ska riktlinjerna tillämpas

Dessa riktlinjer gäller från och med 1 december, 2010 och ska tillämpas för det bistånd som prövas enligt socialtjänstlagen.

Syftet med riktlinjer för handläggning är att säkerställa rättssäkerhet och lika behandling när det gäller bedömning och tillgång till de insatser som ska erbjudas genom socialtjänstens äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning. Riktlinjerna ska också ge stöd och vägledning för biståndshandläggaren i det praktiska arbetet med de behovsbedömningar som alltid måste utgå från varje individ och dennes behov av stöd utifrån socialtjänstlagen.

En gång per år bör riktlinjerna revideras för att hänsyn ska kunna tas till nyvunnen rättspraxis i förvaltningsdomstolar samt eventuella lagförändringar och förordningar/föreskrifter.

1.2. I riktlinjerna behandlas inte

- Hemsjukvård, medicinska insatser (är inte bistånd enligt socialtjänstlagen)
- Paramedicinska insatser (är inte bistånd enligt socialtjänstlagen)
- Handläggning enligt LSS (lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, se separata riktlinjer)

- Handläggning enligt socialtjänstlagen gällande barn med funktionsnedsättning som inte omfattas av LSS (se riktlinjer LSS och barn med funktionsnedsättning)
- Färdtjänst och riksfärdtjänst (separat dokument)
- Avgiftsnivåer eller tillämpning av avgiftstaxa
- Bostadsanpassningsbidrag (handläggs av Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen)
- Personligt ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning (ej biståndsbedömt)
- Fixarservice för personer 70 år och äldre (ej biståndsbedömt, tillhandahålls av serviceenheten)

2. Socialtjänstens uppgifter - utdrag från socialtjänstlagen

2.1. Kommunens ansvar

SoL 2 kapitlet 2 §

”Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta ansvar innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.”

Att kommunens ansvar inte innebär någon inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän har förstärkts i socialtjänstpropositionen, 2000/01:80.

I Salem har kommunen ansvar för hälso- och sjukvårdsinsatser upp till sjuksköterskenivå inom de särskilda boendeformerna samt har en medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS). Landstinget ansvarar för läkarinsatser på särskilt boende.

I ordinärt boende ansvarar landstingets Primärvård för hälso- och sjukvårdsinsatser. Primärvårdens ansvar innefattar även rehabiliteringsinsatser.

2.2. Särskilda bestämmelser för olika grupper

2.2.1. Äldre människor

SoL 5 kapitlet 4 §

Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund).

Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

SoL 5 kapitlet 5 §

”Socialnämnden skall verka för att äldre människor får goda bostäder och skall ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service.

Kommunen skall inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd.”

SoL 5 kapitlet 6 §

”Socialnämnden skall göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område.

Kommunen skall planera insatser för äldre. I planeringen skall kommunen samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer.”

2.2.2. Personer med funktionsnedsättning

SoL 5 kapitlet 7 §

”Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans behov av särskilt stöd.

Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för den som till följd av

sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende.”

SoL 5 kapitlet 8 §

”Socialnämnden skall göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionshinder samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på dessa områden.

Kommunen skall planera sina insatser för människor med fysiska och psykiska funktionshinder. I planeringen skall kommunen samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer.”

2.2.3. Personer som vårdar eller stödjer närstående

SoL 5 kapitlet 10 §

”Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.”

2.3. Rätten till bistånd

SoL 4 kapitlet 1 §

”Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå.”

Biståndsparagrafen är utformad som en rättighet för den enskilde. Den som uppfyller kriterierna i paragrafen har rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.

Dessa kriterier är:

- Den enskilde ska ha ett behov av bistånd som hen inte kan tillgodose på annat sätt
- Behovet kan inte heller tillgodoses på annat sätt.

Biståndet ska försäkra att den sökande uppnår en skälig levnadsnivå. Den sökande har alltid i första hand ett eget ansvar för att klara sin försörjning och livsföring i övrigt

Begreppet livsföring i övrigt avser alla de behov som den enskilde kan ha för att uppnå en skälig levnadsnivå. Här ingår bistånd i form av exempelvis hemtjänst och särskilt boende. En individuell bedömning måste göras i varje enskilt fall för att bedöma behovet av bistånd.

När det gäller makar har de ett gemensamt ansvar för att "vårda hem och barn i samråd för familjens bästa" (Äktenskapsbalken 1 kapitlet 2 §). Därför bör det kunna beaktas att man normalt ger varandra viss praktisk hjälp inom en familj. Däremot kan inte mer omfattande vårdbehov anses ligga inom vad man normalt bistår varandra med inom familjen.

Beslut om bistånd enligt 4 kapitlet 1 § i socialtjänstlagen kan överklagas genom förvaltningsbesvär.

SoL 4 kapitlet 2 §

"Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det."

Socialtjänstlagens 4 kapitel 2 § ger kommunen möjlighet men inte skyldighet att ge bistånd även i andra fall än vad som omfattas av "bistånd för sin livsföring i övrigt". Stödet ska ses som ett komplement och kunna ges i andra former än vad som är möjligt inom ramen för bistånd enligt 4 kapitlet 1 §. Beslut om bistånd enligt denna paragraf kan inte överklagas genom förvaltningsbesvär utan endast genom laglighetsprövning.

3. Handläggning av ärenden

Med handläggning av ärenden avses all den verksamhet som syftar till att göra det möjligt för nämnden eller nämndens delegat att fatta beslut i ett individuellt ärende. Till stöd för handläggning av ärenden hänvisas till Socialstyrelsens handbok, "Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten". Där behandlas bland annat allmänna förvaltningsrättsliga regler, mål och principer för SoL och LSS, rätten till bistånd och insatser samt andra slags lagar och regler som styr och på olika sätt påverkar handläggning och dokumentation, såsom bland annat föreskrifter och allmänna råd utfärdade av Socialstyrelsen.

Information till den enskilde

Alla myndigheter har en informationsskyldighet och informationen ska utformas på ett sådant sätt att den enskilde kan förstå och ta den till sig.

Biståndshandläggaren ska i samband med ansökan informera om kommunens äldreomsorg respektive omsorg om personer med funktionsnedsättning, både den som är biståndsbedömd. t.ex. hemtjänst, trygghetslarm, dagverksamhet, vård- och omsorgsboende men också om fixarservice, träffpunkter, anhörigstöd, färdtjänst, avgifter med mera.

3.1 Att inleda en utredning

När en person ansöker om insatser enligt SoL ska nämnden utan dröjsmål inleda en utredning. Ansökan kan vara muntlig eller skriftlig. Att en ansökan inkommit ska dokumenteras oavsett den är muntlig eller skriftlig. Något krav på förhandsprövning och särskilt beslut om att inleda utredning enligt 11 kap. 1 § SoL ställs inte i ärenden som rör ansökan om insatser eftersom frågan om att inleda utredning då är självklar. Innan utredning inleds vid *anmälan* görs bedömning om de sakförhållanden som påkallat anmälan kan leda till någon åtgärd av nämnden.

3.2 Utredningen

Utredningen ska vara tillräckligt omfattande för att kunna ge tillfredsställande underlag för beslut, men inte vara mer genomgripande än vad som är nödvändigt för utrednings syfte.

En utredning består av kartläggning av den enskildes situation, bedömning av funktionsnedsättningens betydelse för att leva ett normalt liv, behovsbedömning samt förslag till beslut om insatser eller att ansökan ska avslås/delvis avslås.

En person kan uppnå skälig levnadsnivå genom en liten insats, en annan person kan behöva en mer omfattande insats. Bedömningen ska vara individuell.

3.3 Kommunikering och rätt till företräde inför nämnden

Kravet på kommunikering enligt 17 § FL innebär att nämnden inte får fatta beslut utan att den enskilde har underrättats om uppgifter som tillförts ärendet av någon annan och fått möjlighet att yttra sig. Undantag är om beslutet inte går den enskilde emot, om uppgiften saknar betydelse eller om det är uppenbart obehövt att kommunicera.

Om utredningen visar att den enskilde kommer att få helt avslag eller avslag till viss del på ansökan rekommenderas att den enskilde får yttra sig över utredningen innan beslut fattas.

Enligt 11 kap 9 § SoL har den enskilde rätt att muntligen vid besök lämna uppgifter inför nämnden, om det inte finns särskilda skäl mot det. Om beslutsrätten har delegerats har den enskilde rätt att lämna uppgifterna till den som på nämndens vägnar ska fatta beslut i ärendet.

3.4 Beslut

Beslutet ska vara tydligt och det ska klart framgå vad den enskilde ansökt om och vad som beviljats respektive avslagits. Den enskilde ska få ett beslutsdokument med utredning som ligger till grund för beslutet.

3.5 Valfrihet - egen regi

Valfrihet i Salems kommun när det gäller bistånd enligt SoL omfattar hemtjänstinsatser. Övriga insatser inklusive trygghetslarm utförs i egen regi.

För att insats ska utföras av annan utförare gäller att beslutet inte kan verkställas av utförare i egen regi, till exempel på grund av platsbrist, den enskildes specifika behov av stöd etc.

3.6 Verkställighet

Beslut om bistånd enligt SoL ska verkställas omedelbart. Om det finns skäl som medfört att beslutet inte verkställts ska det dokumenteras.

3.7 Den enskildes rätt att överklaga beslut

Den enskilde och/eller dennes ombud ska alltid informeras om möjligheten att, enligt förvaltningslagen, överklaga beslut enligt 4 kap 1 § SoL. Beslutet ska överklagas skriftligt. I överklagandet anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas.

3.8 Uppdrag

När den enskilde fått ett biståndsbeslut kontaktar biståndshandläggaren utföraren. Vad som framkommit i utredningen och vad som beviljats sammanfattas i ett formellt uppdrag. Uppdraget ska innehålla de uppgifter som bedöms nödvändiga för att utföraren ska kunna genomföra ett beslut om insats på ett ändamålsenligt och säkert sätt. Uppdraget är ett underlag för utförarens genomförandeplan och ska vara så formulerat att det klart och tydligt framgår vilka insatser som ska utföras och målet med dessa.

Av uppdraget kan exempelvis följande framgå, beroende på vad som är relevant:

- innehållet i beslutet till den enskilde: vad som har beviljats och omfattning (antal timmar, heltid/deltid, annan tidsbegränsning etc)
- bakgrund till beslutet
- den enskildes aktuella situation
- vad som ska göras inom det eller de livsområden där insats behövs
- varför hjälpen behövs; om funktionsnedsättningen och dess konsekvenser i vardagen för den enskilde och dennes livssituation i stort
- insatsens syfte och önskade uppnådda mål
- konkreta mål med insatsen. Dessa ska vara uppföljningsbara - mätbara och möjliga för utföraren att bryta ner i uppföljningsbara delmål för det praktiska genomförandet (genomförandeplanen)

- övrig information som framkommit vid utredningen och som utföraren behöver känna till för att utföra sitt uppdrag, exempelvis eventuella hjälpmedel, särskilda önskemål från brukaren, smittorisk m.m
- har den enskilde andra insatser, eller behov av andra insatser, från kommunen såväl som från andra huvudmän eller aktörer.

3.9 Genomförandeplan

En genomförandeplan är en plan som beskriver hur en beslutat insats rent praktiskt ska genomföras.

Genomförandeplanen har biståndshandläggarens skriftliga uppdrag som utgångspunkt. Syftet med genomförandeplanen är att skapa en tydlig struktur för genomförandet av insatsen (vad som ska göras, vem som ansvarar, när och hur det ska gå till samt mål och eventuellt delmål för insatsen).

Genomförandeplanen är också ett verktyg vid uppföljning av insatsen.

Genomförandeplanen ska upprättas inom fyra veckor från det att insatsen påbörjats. Den dokumenteras och undertecknas av både utföraren och den enskilde. En kopia på genomförandeplanen sänds därefter till biståndshandläggaren.

3.10 Uppföljning

Varje beslut om insatser ska följas upp och utvärderas kontinuerligt eller vid förändringar. Uppföljningen ska ge den enskilde och dennes företrädare möjlighet att uttrycka sina åsikter till biståndshandläggaren utan att den som utför insatsen är närvarande. Biståndshandläggaren bör i förväg komma överens med den enskilde och dennes företrädare om och när under uppföljningsmötet som utföraren ska vara med. Vid uppföljningen går biståndshandläggaren och den enskilde igenom hur målen med den beviljade insatsen uppnåtts och uppdaterar målen så att de stämmer överens med nuläget.

En första uppföljning av biståndsbedömd insats bör göras inom tre månader från beslut i nytt ärende för att se att insatsen kommit igång i enlighet med uppdrag och genomförandeplan. Därefter sker uppföljning en gång per år eller oftare utifrån behov i varje ärende.

Såväl den enskilde som biståndshandläggare och/eller utförare ska påkalla behov av uppföljning vid förändrad situation.

3.11 Barnperspektiv

Vid bedömning av behov av bistånd till vuxna i hushåll som involverar barn ska även barnets bästa särskilt beaktas. I FN:s barnkonvention finns bestämmelser som anger olika rättigheter som barn har. Fem grundläggande principer är:

- alla barn har lika värde och samma rättigheter. Barn får inte diskrimineras i förhållande till vuxna eller andra grupper av barn och ska skyddas mot diskriminering.
- Barnets bästa ska komma i första hand, vid alla slags åtgärder och beslut som rör barnet.
- Alla barn har rätten till livet och att få utvecklas till en trygg individ.

- Respekt för barnets åsikter. Barn har bland annat rätt att föra sin egen talan, att bli tagna på allvar och bli lyssnade på.
- Föräldrars gemensamma ansvar.

Det är viktigt att uppmärksamma situationen för ett barn till en förälder med en omfattande och varaktig funktionsnedsättning i behov av stöd, så att stödet till den enskilde även utformas med hänsyn tagen till hans föräldraroll. I alla utredningar som rör vuxna personer är det därför viktigt att klarlägga om det finns barn med i bilden och i så fall hur barnet berörs.

Dokumentation

Det ska såväl i ärende som gäller barns behov av stöd som vuxens där barn finns i familjen, dokumenteras på vilket sätt barnets bästa har beaktats under utredningen och när beslut om insats fattas.

Dokumentationen ska även innefatta hur barnet kommit till tals, vilken information som har lämnats, barnets inställning, föräldrarnas uppfattning och biståndshandläggarens bedömning.

4. Hjälp i hemmet

Såväl socialtjänstlagen som "Nationell handlingsplan för äldrepolitiken" för fram att den som har behov av stöd och hjälp i första hand ska erbjudas detta i sitt ordinära boende. I "Nationella handlingsplanen" står exempelvis att:

"Äldre skall så långt möjligt ges möjlighet att bo kvar hemma i sin ursprungliga bostad så länge som de själv önskar. I hemmet skall man kunna få hjälp och stöd i den dagliga livsföringen. Man skall också kunna få hjälp med personlig omvårdnad eller sjukvård."

Även personer under 65 år med funktionsnedsättning och i behov av stöd ska i första hand erbjudas detta i sitt ordinära boende.

Målet för hjälp i hemmet är att möjliggöra kvarboende genom att den dagliga livsföringen underlättas. Utgångspunkt är att upprätthålla/bevara de funktioner den sökande har. Precis som övrig verksamhet utförs insatserna som "hjälp till självhjälp", det vill säga personalen utför det som den enskilde inte klarar själv. Detta beskrivs i en genomförandeplan, som den enskilde och utföraren upprättar tillsammans. Hjälp kan bestå av insatser av såväl service- som omvårdnadskaraktär. Det finns också trygghetsskapande insatser och insatser för social stimulans. Avgift tas ut enligt kommunens hemtjänsttaxa. ?

LOV (Lagen om Valfrihet) inom hemtjänsten.

Salem kommun tillämpar LOV inom hemtjänsten, vilket innebär att den enskilde kan välja mellan utförare i egen regi eller någon privat utförare.

4.1. Serviceinsatser

Serviceinsatser innebär praktisk hjälp med hemmets skötsel som exempelvis städning, tvätt, disk, hjälp med inköp, apoteksärenden, post- och bankärenden, måltidsservice.

Även hantering av hushållssopor och källsortering ingår där det går att lämna sopor i anslutning till bostaden.

Serviceinsatser omfattas av Äktenskapsbalken 1 kap. 4 §.

”Makar ska fördela uppgifter och sysslor mellan sig”

Det innebär att om den enskilde har en hemmaboende make/maka, utan behov av biståndsbedömda insatser, anses behovet kunna tillgodoses på annat sätt.

4.1.1. Städning

Behov

Den enskilde har behov av stöd eller hjälp för att uppnå en skälig standard i bostaden beträffande städning. Insatsen beviljas om den enskilde inte själv kan tillgodose behovet. Om den enskilde har en make/maka eller partner tas hänsyn till dennes förmåga att tillgodose behovet. Avgift tas ut enligt kommunens hemtjänsttaxa.

Norm

Städning utförs av två rum och kök för ensamstående och tre rum och kök för sammanboende. Som regel utförs städning var tredje vecka och innebär veckostädning. Däremellan kan tillsynsstädning förekomma. Med veckostädning menas damning av fria ytor, våttorkning av golv,, dammsugning inklusive dammsugning mattor, våttorkning av köks- och diskbänk, spis, rengöring av fönsterbänkar och rengöring av badrum.

Skafferi, kyl och frys rengörs två gånger per år och personliga hjälpmedel rengörs vid behov.

Städning görs av de utrymmen där man normalt sett vistas och varje person i hushållet med rätt till bistånd i form av städning får även det rum, där hen sover, städad.

Påverkansfaktorer

Vid särskilda skäl kan det vara nödvändigt att få hjälp med städ oftare än var tredje vecka. Insatsen kan till exempel behöva utökas om det föreligger medicinska skäl (ex astma, allergi). Det medicinska behovet ska styrkas i ett läkarutlåtande.

Avgränsning

Storstädning, flyttstädning, fönsterputs samt städning av källare och vindsutrymmen utförs inte i insatsen städning. Hemmaboende barn bör, utifrån vad som föreskrivs i föräldrabalken, ta ett ökat ansvar för hemmet i takt med stigande ålder och ökad mognad. Barn från 15 år ansvarar själva för att städa det rum de sover i.

Hemmaboende barn över 18 år räknas in i hushållsgemenskapen och, förutom eget rum, ansvarar för sin andel av städ av gemensamma utrymmen.

4.1.2. Tillsynsstädning

För den som bedöms vara i behov av ytterligare städinsatser kan tillsynsstädning komma ifråga. Det kan röra sig om till exempel rengöring av hygienutrymmen, plocka upp från golv, ta undan från bord, torka av diskbänk. Behovet ska inte kunna tillgodoses på annat sätt.

4.1.3. Bäddning

Bäddning av den säng, som den enskilde sover i, kan beviljas dagligen utifrån behov. Det är skäligt att få hjälp med byte av sängkläder varannan vecka. Vid särskilda skäl kan det vara nödvändigt att bädda rent oftare. Behovet ska inte kunna tillgodoses på annat sätt. Är den enskilde sammanboende med make/maka eller partner ingår bäddningen i de gemensamma hushållsgöromålen.

4.1.4. Tvätt

Behov

Den som inte klarar att sköta sin tvätt kan få hjälp med det om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Norm

Maskintvätt utförs som regel varannan vecka. Tjänsten kan innehålla tvätt av kläder, sänglinne, vardagstextilier, strykning av skjortor och blusar samt att vika ihop och lägga torr tvätt i skåp och lådor.

Påverkansfaktorer

Vid särskilda skäl, till exempel inkontinens, kan det vara nödvändigt att få hjälp med tvätt och renbäddning oftare.

Avgränsningar

Tvätt av övriga stora textilier, som till exempel mattor och gardinuppsättningar, lämnas till tvättinrättning och bekostas av den enskilde själv. Mangling utförs inte.

4.1.5 Sophantering och källsortering

Hantering av hushållssopor och källsortering ingår inom ramen för andra beviljade insatser men kan även beviljas separat utifrån behov. Källsortering sker när det finns möjlighet att lämna sopor i anslutning till bostaden.

4.1.6 Inköp/ärenden

Behov

Den enskilde behöver hjälp med att få dagligvaror till sin bostad eller hjälp med att uträtta andra ärenden som till exempel postärenden. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Inköp av dagligvaror sker vanligen en gång per vecka. Om behov finns kan hemtjänsten även vara behjälplig med att upprätta inköpslista samt med att packa upp varorna. Livsmedelsinköpen planeras tillsammans med den enskilde. Inköpen görs i närmaste livsmedelsbutik.

Hjälp med inköp av varor där den enskilde följer med kan beviljas om det stärker "den enskildes möjlighet till ett självständigare liv" och kan då utföras i samband med promenad.

Inköp kan också ske via internet. Hemtjänstpersonalen kan då instruera den enskilde så att den enskilde sen själv kan göra sin beställning. Hemtjänstpersonalen kan även vid behov vara behjälplig med beställningen och om behov finns även hjälpa till med uppackning av varor vid leverans. Den enskilde väljer leverantör och betalningssätt.

Hjälp med post- och apoteksärende beviljas i undantagsfall. Insatsen beviljas endast om anhörig eller annan närstående inte kan hjälpa till. Apoteksärenden sker på närmaste apotek och, om möjligt, i samband med annat inköp. Medicin kredit samt en fullmakt krävs för att kunna utföra apoteksärenden.

Den som inte kan sköta sina bankärenden och som inte kan få behovet tillgodosett på annat sätt, bör i första hand använda betalservice eller autogiro. Hemtjänstpersonalen kan inte vara behjälplig om e-legitimation eller kortuppgifter behövs för att utföra bankärenden/annat.

Om det inte är möjligt för den enskilde att själv eller tillsammans med personal klara av sina ekonomiska göromål bör en ställföreträdare med fullmakt eller god man vara den enskilde behjälplig.

4.1.7 Måltider

Behov

Den som med anledning av en funktionsnedsättning eller sjukdom inte själv kan laga mat kan få hjälp med enklare matlagning alternativt enstaka storkok i veckan. Behov av stöd vid måltider ska också beaktas i biståndsbedömningen (se "måltidsstöd" under "personlig omvårdnad") Hur mycket som utförs

beror på den enskildes egen förmåga. Insatsen beviljas förutsatt att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Måltidsservice

Måltidsservice innebär hjälp med tillagning av lättare måltid såsom frukost, mellanmål och kvällsmål samt uppvärmning av huvudmål. Insatsen kan också innebära hjälp med att duka, lägga upp mat, duka av samt diska.

4.1.8 Promenad

Insatsen promenad beviljas vanligen två gånger per vecka och innebär kortare utevistelse i närområdet. Insatsen beviljas då den enskilde inte själv eller på annat sätt kan tillgodose behovet. Avgift tas ut enligt kommunens hemtjänsttaxa.

Promenad kan ses som en form av social samvaro. Den enskilde bör kunna styra själv över insatsens utförande. Om det exempelvis är dåligt väder kan den enskilde välja att stanna inomhus och få social samvaro där istället.

Då den enskilde är beviljad ledsagning kan detta stöd även innefatta promenad.

4.1.9 Ledsagning/Ledsagarservice

Ledsagning innebär att en person med funktionsnedsättning får stöd av en följeslagare i samhället. Den som inte kan ta sig till och från kultur- och fritidsaktiviteter, vårdinrättningar, tandläkare, frisör, fotvård och liknande, eller på annat sätt delta i samhällsgemenskap kan beviljas hjälp med detta i form av ledsagning. Insatsen beviljas då den enskilde inte själv eller på annat sätt kan tillgodose behovet. Att behovet kan tillgodoses på annat sätt kan exempelvis vara genom färdtjänst- och/eller sjukresor eller anhörigs försorg.

Avgift tas ut enligt kommunens hemtjänsttaxa.

Gäller behovet under en pågående färdtjänstresa regleras rättigheten i färdtjänstlagen. Om behovet av ledsagare gäller under en resa med riksfärdtjänst regleras rättigheten i lagen om riksfärdtjänst.

4.1.10 Snöskottning

Hjälp med snöskottning ges om den enskilde inte klarar snöskottningen själv och inte kan få hjälp med snöskottningen på annat sätt. Snöskottningen utförs perioden 15 november till 15 april och den enskilde måste ansöka om insatsen årligen. Snöskottningen omfattar endast den del av tomtytan som är behövlig för den dagliga livsföringen, som skottning mellan bostadshuset till befintlig gata samt eventuella nödvändiga ekonomi- och sanitetsutrymmen. Snöskottning av garageuppfart sker endast när bilanvändande är nödvändigt i den dagliga livsföringen, exempelvis för personer med funktionsnedsättning. Snöskottning av tak, altaner samt tak för andra byggnader på tomten utförs ej. I

snöskottningen ingår även hjälp med sandning samt med bortforsling av sanden efter den 15:e april. Målsättning är att snöskottning ska ske inom tre vardagar. Insatsen är avgiftsbelagd och ingår inte i maxtaxan.

4.2. Omvårdnadsinsatser

Omvårdnadsinsatser omfattar personlig omvårdnad och psykosocialt stöd, det vill säga de insatser som behövs för att tillgodose den enskildes fysiska och psykosociala behov. Insatserna kan omfatta hjälp med personlig hygien, på- och avklädning, toalettbesök, dusch, stöd vid måltider samt hjälp vid förflyttning inomhus. Det kan också omfatta insatser för att känna trygghet och säkerhet i hemmet.

De omvårdnadsinsatser som här avses omfattas inte av Äktenskapsbalken 1 kap. 4 §. Det vill säga make/maka har ingen skyldighet att hjälpa till med dessa.

Avgift tas ut enligt kommunens hemtjänsttaxa.

Behov

Omvårdnadsinsatser beviljas när den enskilde behöver stöd eller hjälp med sin personliga omvårdnad och den enskilde inte kan tillgodose behovet själv.

Personlig hygien

I personlig hygien ingår den dagliga hygien. Det kan innefatta hjälp att tvätta övre och nedre delen av kroppen, på- och avklädning, hjälp vid toalettbesök, dusch. Insatsens omfattning beror på vad den enskilde själv kan klara av. Även munhygien, nagelklippning, hjälp med rakning kan ingå.

Nedan preciseras vad som ingår i personlig hygien

Dusch

Hjälp med dusch beviljas utifrån den enskildes behov, vanligen två gånger i veckan. I insatsen ingår även hårtvätt samt vid behov hjälp att torka håret.

På- och avklädning

Insatsen innebär att den enskilde kan få hjälp med att ta på och av kläder samt vid behov hjälp att välja och ta fram lämplig klädsel. Det behöver inte innebära hjälp med alla kläder utan kan även vara stöd vid av- och påklädning av enstaka plagg. Det innefattar även hjälp med att sköta proteser samt ta på och av glasögon och hörselhjälpmedel.

Primärvården ansvarar för hjälp med ordinerade stödstrumpor.

Övrig kroppsvård

Till övrig kroppsvård som den enskilde kan behöva hjälp med ingår klippning av fingernaglar och rakning. Vid fotvård och hårvård utöver hårtorkning hänvisas till särskild kompetens.

Toalettbesök

Insatsen innebär hjälp med att genomföra toalettbesök, hjälp med att tömma och rengöra toalettthink eller urinflaska samt byte av inkontinenshjälpmedel och/eller kateterpåse. Hjälpen innefattar de moment som den enskilde inte själv klarar av och i den omfattning som är nödvändig.

4.2.2 Måltidsstöd

Med måltidsstöd menas att den enskilde får hjälp exempelvis med att sönderdela maten och med att äta och dricka. Det kan även innebära sällskap och uppmuntran under måltiden för att stimulera lusten att äta. Insatsen kan också innebära hjälp med att duka, lägga upp mat, duka av samt diska.

4.2.3 Trygghetsskapande insats

Tillsynsbesök

Tillsynsbesök är en trygghetsskapande insats i hemmet som kan beviljas t.ex. om en person löper stor risk att falla i hemmet och/eller för person som upplever oro och/eller förvirring. Insatsen är främst avsedd för de som inte har larm eller som har svårt att använda larmet. Vid tillsynsbesök kan hjälp med behov av tillfällig natur utföras, t.ex. att ge ett glas vatten, öppna ett vädringsfönster eller toalettbesök. Tillsynsbesök beviljas utöver övriga beviljade omvårdnadsinsatser och kan utföras, dag som natt, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Om den enskilde känner sig otrygg ska i första hand trygghetslarm och/eller trygghetsringning övervägas.

Tillsynsringning

Insatsen beviljas när trygghetsbehovet helt eller delvis kan tillgodoses genom telefonkontakt istället för tillsynsbesök. Det är telefonsamtal för att höra att allt är som det ska och kan även vara för att påminna om till exempel tider. Tillsynsringning beviljas då behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Trygghetslarm

Trygghetslarm kan beviljas för att den enskilde ska kunna känna trygghet och säkerhet i den egna bostaden. Trygghetslarm har som syfte att ge en ökad trygghetskänsla genom att göra det möjligt för den enskilde att lätt få kontakt för hjälp i en akut situation. Trygghetslarm är i första hand till för personer som känner oro, löper stor risk att ramla eller som på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning kan råka ut för situationer som kräver hjälpinsatser av personal. Avgift tas ut enligt kommunens taxa för avgifter.

Endast den kommunala hemtjänsten är utförare av insatsen trygghetslarm.

Exempel på andra typer av larm i eget boende som kan tillgodose eller delvis tillgodose behovet av trygghet och säkerhet är vårdsensor, nödsändare, GPS-larm, dörrlarm.

4.3 Egenvård eller hälso- och sjukvårdsinsatser

När gränsen för vad som är hälso- och sjukvård respektive egenvård är oklar måste den enskildes behandlande legitimerade yrkesutövare, till exempel läkare, distriktssköterska eller sjukgymnast inom hälso- och sjukvården göra en bedömning av vilka åtgärder som kan anförtros åt den enskilde eller

dennes närstående efter enklare instruktion. De åtgärder som kräver behörig personal, viss sjukvårdsutbildning eller mer omfattande instruktion eller handledd träning betraktas som sjukvård. Ansvaret ligger då kvar hos hälso- och sjukvården.

Egenvård är det som vård- och omsorgstagaren själv tar ansvar för, men kan behöva hjälp av någon annan att utföra. Egenvården beslutas av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal inom sitt kompetens- och ansvarsområde och omfattar bedömning, riskanalys, planering och uppföljning av egenvårdsbeslutet. Den enskilde kan ansöka om bistånd för hjälp med att utföra egenvården. För att handläggaren ska kunna fatta beslut om egenvård måste sökanden med ansökan bifoga blanketten "Planering av egenvård med hjälp". Bistånd för hjälp med egenvård kan likställas med omvårdnadsinsatser och utföras av hemtjänst- personal utan delegering. Samverkansavtal med landstinget gäller som vägledning.

4.4. Dagverksamhet

Dagverksamhet kan beviljas till äldre personer som på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning har behov av regelbunden tillsyn, träning och social samvaro. Personer med demenstillstånd och andra sjukdomar eller funktionsnedsättningar kan ha behov av biståndsbedömd dagverksamhet för att behålla psykiska och fysiska funktioner. Dagverksamhet syftar till att bryta social isolering, strukturera dagen, stödja och stimulera till meningsfulla aktiviteter, stärka självkänsla och identitet samt bevara aktivitets- och funktionsförmågor. För den som vårdar en närstående kan avlastning i form av dagverksamhet vara en viktig stödinsats. Dagverksamhet kan även beviljas till yngre personer med demenssjukdom. Insatsen beviljas en till fem dagar i veckan efter individuell behovsbedömning till personer som bor i ordinärt boende och som inte kan tillgodose behovet på annat sätt. Avgift tas ut enligt kommunens taxa för avgifter.

Insatsen dagverksamhet har två inriktningar;

Social inriktning - för äldre som av olika skäl inte är kapabla att ta sig till kommunens icke biståndsbedömda verksamhet, t.ex. Eternellen, och inte kan vistas på en sådan utan tillgång till individuellt stöd och hjälp. Dagverksamhet med social inriktning ska ge den enskilde möjlighet att upprätthålla sin aktivitetsförmåga samt ge stimulans och social gemenskap som den enskilde inte kan tillgodose på annat sätt.

Demensinriktning - för personer med demensdiagnos. Dagverksamhet med demensinriktning ska ge den enskilde stöd i vardagen genom meningsfull aktivitet och möjlighet att vara tillsammans och umgås

med andra i en trivsam miljö. Insatsen är inriktad mot personers individuella behov, till exempel vad gäller aktiviteter och tider när den enskilde deltar i verksamheten. Målet är att öka tryggheten och stimulansen för personer med demenssjukdom.

4.5. Turbundna resor

Insatsen beviljas till äldre personer eller personer med funktionsnedsättning för resor till och från verksamheter beviljade av kommunen, såsom dagverksamhet och korttidsboende/växelvård. Insatsen beviljas då den enskilde inte kan tillgodose behovet genom allmänna kommunikationer, färdtjänst eller dylikt. Insatsen beviljas genom 4 kapitlet 2 § i socialtjänstlagen.

4.5.1 Övriga resor

Utöver biståndsbedömda turbundna resor finns andra resor som den enskilde kan ha behov av

Riksfärdtjänst

Personer med stor och varaktig funktionsnedsättning som behöver åka utanför länet kan ansöka om riksfärdtjänst. Ansökan görs till biståndshandläggare.

Tillstånd för riksfärdtjänst kan beviljas om den enskilde har en så omfattande funktionsnedsättning att resa med allmänna kommunikationer till normala resekostnader inte är möjligt.

Syftet med resan ska vara rekreation, fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet. Resan beviljas inte om den bekostas av det allmänna t.ex. stat, kommun eller landsting.

För ytterligare information se Lag om riksfärdtjänst.

Färdtjänst

För att få resa med färdtjänst ska den enskilde vara folkbokförd i Stockholms län, ha väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller resa med den allmänna kollektivtrafiken och ha en funktionsnedsättning som varar i minst tre månader.

Ansökan om färdtjänst görs till Myndighetsenheten som utreder och därefter skickar alla handlingar (läkarintyg, utredning, ansökan och foto) till Färdtjänsten på Trafikförvaltningen, som fattar beslutet.

Sjukresor

Vårdgivare inom hälso- och sjukvården kan besluta om att bevilja sjukreseersättning enligt de riktlinjer som finns för sådana resor. Om patienten inte klarar att genomföra sjukresan på egen hand eller på annat sätt är beroende av hjälp i samband med sjukvårdsbesöket kan patienten av tillståndsgivaren beviljas medföljare. Om en patient har tillstånd till taxi och behöver lättare ledsagning kan extra service beviljas. Med extra service avses att föraren hämtar och lämnar patienten vid bostaddörren och avdelningsexpeditionen.

Sjukresor och/eller färdtjänst kan vara ett alternativ till att den enskilde beviljas ledsagning till hälso- och sjukvårdsbesök.

5. Övriga stödinsatser enligt SoL

Övriga stödinsatser som kan beviljas riktar sig huvudsakligen till personer med psykisk funktionsnedsättning.

Nationell psykiatrisamordning definierar målgruppen enligt följande:

“En person har ett psykiskt funktionshinder om hen har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning.”

Varaktighetsrekvisitet kan vara svårt att bedöma när det gäller personer med psykisk funktionsnedsättning, men bör avse en aktivitetsbegränsning som har funnits eller sannolikt kommer att finnas under minst ett år.

När man definierar vem som tillhör målgruppen är det viktigt att utgå från vilket stödbehov och hur omfattande stödbehov den enskilde individen har. Målgruppen för insatserna utgörs av personer som har en funktionsnedsättning till följd av psykiatrisk eller neuropsykiatrisk diagnos som medför väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas bestå under minst ett år. Diagnos och funktionsnedsättning ska vara styrkt genom läkarutlåtande och intyg/utlåtanden från annan professionell yrkesgrupp om så bedöms nödvändigt.

För att kunna fatta beslut om insats behöver den enskildes situation och behov av stöd utredas. Om den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården (för somatisk eller psykiatrisk vård) ska hen erbjudas en samordnad individuell plan (SIP).

5.1 Daglig sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning

Daglig sysselsättning kan beviljas till personer under 67 år som på grund av psykisk funktionsnedsättning står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Med daglig sysselsättning avses sysselsättning/praktik/arbetsträning som ska kunna erbjudas utifrån individuella behov till personer som tillhör målgruppen för den socialpsykiatriska verksamheten.

Personer med neuropsykiatrisk diagnos omfattas av LSS och har därmed, om behov av sysselsättning finns, även rätt att ansöka om daglig verksamhet enligt LSS.

En biståndsbedömd sysselsättningsverksamhet ska ha ett tydligt syfte med verksamheten som erbjuds och vara utvecklande och arbetsförberedande. Utbudet ska variera från enklare till mer avancerade arbetsuppgifter. Verksamheten som erbjuds ska även ha ett klart syfte för den enskilde. I verksamheten

ska insatser ges som stödjer den enskilde med att upprätthålla/utveckla sina resurser avseende främst närvaro, aktivt deltagande, kognitiv och social förmåga så att exempelvis ett inträde på arbetsmarknaden blir möjligt.

Då ansvaret för rehabilitering är fördelat på flera huvudmän är det viktigt med samverkan mellan berörda myndigheter samt med näringsliv och organisationer.

Om en person är aktuell även vid vuxenheten ska vid behov samverkan ske mellan enheterna.

För personer som står långt från återgång till arbetslivet och har, eller kommer att ansöka om, sjukersättning kan det primära syftet med daglig sysselsättning snarare vara att t ex bryta social isolering och ha en meningsfull syssla och få struktur på dagen än att stärka den enskildes resurser för återinträde på arbetsmarknaden,

Daglig sysselsättning beviljas en till fem dagar per vecka utifrån den enskildes behov. Insatsen är avgiftsfri.

Bedömningskriterier för daglig sysselsättning

Funktionsnedsättning som varat och/eller bedöms kvarstå över längre tid till följd av psykiatrisk diagnos
Konstaterad avsaknad av arbetsförmåga som gör att den enskilde står utanför den reguljära arbetsmarknaden

Annan huvudman har inte ansvar för rehabiliteringsinsatser

5.2. Boendestöd för personer med psykisk funktionsnedsättning

Personer med psykisk funktionsnedsättning som bor i egen bostad har möjlighet att få boendestöd i hemmet. Målet är att den enskilde ska ges möjlighet att utveckla ett fungerande vardagsliv genom individuellt anpassat stöd.

Boendestöd ges som regel dagtid vardagar och är en social och praktisk stödinsats som syftar till att stärka den enskildes förmåga att hantera sitt vardagsliv både inom och utanför det egna hemmet. I boendestöd ingår praktiskt stöd i vardagen (allt från motivationsarbete till att utföra åt den enskilde) men också pedagogisk vägledning i att upprätthålla och utveckla personens egna resurser.

För många kan det vara ett stort steg att komma utanför sitt boende. Boendestöd är därför inte begränsat till hemmet utan omfattar också annat som kan bidra till den enskildes förmåga att klara vardagslivet. Det kan handla om olika former av vardagshändelser som att följa med till post och butik, ta en promenad. Det kan också innebära att hjälpa till i kontakter med myndigheter, hitta en meningsfull sysselsättning eller fritidsaktivitet.

Enbart social isolering är inte tillräcklig grund för insatsen. Om den enskildes behov är av mindre omfattning och mer av social karaktär bör insatsen kontaktperson övervägas.

Omfattning i tid varierar utifrån behov. Biståndshandläggaren ger ett uppdrag till kommunens utförare av boendestöd som innefattar en tydlig beskrivning av den enskildes situation, behov, vad som ska utföras och omfattning.

Grunden för boendestödet är ett rehabiliterande förhållningssätt. Boendestödjaren kan ses som en handledare som visar vägen till att återta, bibehålla eller utveckla förmågan till ett självständigt liv. Insatsen är avgiftsfri.

Utförare

Insatsen boendestöd utförs i egen regi:

Mobilt team utför boendestöd till personer med neuropsykiatrisk diagnos.

Gläntan utför boendestöd till personer med övrig psykiatrisk diagnos.

5.3. Kontaktperson

Insatsen kontaktperson vänder sig till personer med funktionsnedsättning som har behov av stöd för att bryta social isolering. Kontaktpersonens funktion är att vara en medmänniska/vän med uppgift att bryta social isolering genom samvaro och stöd vid fritidsaktiviteter. Kontaktpersonen kan följa med den enskilde på aktiviteter såsom att gå på museum, göra utflykter eller gå på bio. Insatsen är avgiftsfri. Om det i insatsen boendestöd ingår att göra aktiviteter med den enskilde utanför hemmet, ska det i utredning om behov av kontaktperson framgå om behovet kan tillgodoses med annan insats.

5.4 Personligt utformat stöd

Personligt utformat stöd, är en insats som kan beviljas den som har ett stort behov av kontinuitet och personlig omvårdnad.

Skillnaderna mellan personligt utformat stöd enligt SoL och personlig assistans enligt LSS/SFB (Socialförsäkringsbalken) är bl.a. att insatsen saknar det uttalade kravet på att omvårdnadsbehovet ska vara av grundläggande karaktär. Ofta har den enskilde ett omfattande hjälpbehov även om det inte uppfyller kraven på "grundläggande behov" för beviljande av personlig assistans enligt LSS. Personligt utformat stöd enligt SoL kan även beviljas när funktionsnedsättningen inte är varaktig.

Beslut fattas enligt 4 kap.1 § SoL.

6 Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående

Socialnämnden ska, enligt 5 kapitlet 10 § i socialtjänstlagen, erbjuda stöd för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har en funktionsnedsättning.

I lagtexten talas om närstående, vilket inkluderar exempelvis grannar och vänner. Det finns inget stöd i lagen som ger kommunen rätt att kräva att en anhörig måste vårda en närstående. Praktiska hushållsuppgifter som exempelvis tvätt, städ och matlagning är dock sysslor som normalt utförs inom hushållsgemenskap.

6.1. Avlösning i hemmet

Avlösning i hemmet kan beviljas till de personer som vårdas eller får stöd av en anhörig i hemmet och som inte kan lämnas ensam utan tillsyn. Insatsen syftar till att den anhörige som vårdar ska ges möjlighet till egen tid för avkoppling och egna aktiviteter. Ansökan om avlösning ska göras till biståndshandläggare, som utreder behovet och beslutar om insatsen. Avlösning kan beviljas förutsatt att den anhörige inte på annat sätt kan tillgodose behovet.

Avlösning i hemmet kan ske såväl dag- som kvällstid mellan 08.00 - 22.00, såväl vardag som helg förutom storhelg. De första 15 timmarna i månaden är avgiftsfria. För avlösning överstigande 15 timmar i månaden tas avgift ut enligt kommunens hemtjänsttaxa. Avlösningstimmarna används utifrån behov men ett avlösningstillfälle kan maximalt omfatta 5 timmar. Timmarna kan inte sparas till kommande månader.

Avlösning beviljas vanligtvis med upp till 15 timmar per månad utifrån individuell behovsbedömning. Vid bedömning av behov och omfattning ska hänsyn tas till redan beviljade insatser eller om dessa behöver utökas eller, om andra stödinsatser inte är beviljade, vid behov informera om annat stöd om det kan tänkas tillgodose behovet helt eller delvis.

Avlösningen utförs hemma hos brukaren eller i närmiljön. Avlösaren kan ge personlig omvårdnad men ska inte utföra praktiska sysslor i hemmet.

Utförare av avlösning i hemmet är dels kommunens hemtjänst, dels privata utförare av hemtjänst som är upphandlade. Den enskilde väljer bland dessa.

6.2. Hemvårdsbidrag

Socialnämnden kan ge bistånd utöver vad som följer av 4 kap 1 § SoL om det finns skäl för det, enligt 4 kap. 2 § SoL. I Salems kommun finns möjlighet till ekonomisk ersättning i form av hemvårdsbidrag till de personer vilkas närstående utför väsentligt merarbete i form av omvårdnadsarbete som annars skulle utföras inom ramen för hemtjänst.

Hjälpbehovet ska vara av personlig karaktär, det vill säga hjälp med hygien, påklädning samt födointag. Det kan även innefatta arbetsuppgifter i nära anslutning till detta, exempelvis stor arbetsbörda i samband med tvätt eller städning som blir extra belastande på grund av exempelvis inkontinens. Även ett sådant stöd och tillsyn som föranleds av sjukdomstillstånd och funktionsnedsättning kan räknas som väsentligt merarbete.

Hjälpsatserna ska vara av sådan art som familjemedlemmar normalt inte utför åt varandra. Serviceinsatser som ex. inköp av mat, matlagning och städning i hemmet berättigar inte till hemvårdsbidrag. Arbete med sjukvårdsinsatser, som inte är egenvård, i form av injektioner, sårvård eller medicindelning är ett hälso- och sjukvårdsansvar och hör därmed till primärvården.

Hemvårdsbidraget beviljas för omvårdnadsinsatser som inte kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom hemtjänstinsatser, handkappersättning, assistansersättning (SFB) eller personlig assistans enligt LSS.

Exempel på skäl till att hemvårdsbidrag beviljas är när den enskilde, till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning, har behov av att den närstående som ger omvårdnaden har god personlig kännedom om hen för att behovet ska tillgodoses.

Vuxna barn som bor kvar i föräldrahemmet efter det att vårdbidrag inte längre utgår (juni månad det år barnet fyller 19 år), kan även de ansöka om hemvårdsbidrag för omvårdnadsinsatser om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Hemvårdsbidraget betalas ut som månadsbidrag och indelas beroende på omsorgsbehovet i två nivåer. Den som enbart har hemvårdsbidrag betalar ingen avgift för insatsen. Om den som får hemvårdsbidrag deltar i exempelvis dagverksamhet, vistas på korttidsboende eller vid sjukhusvistelse kan hemvårdsbidraget komma att reduceras.

Hemvårdsbidraget kan kombineras med avlösning och andra former av stöd till anhöriga/närstående. Vid omfattande omvårdnadsbehov kan hemvårdsbidraget kombineras med ytterligare hemtjänst.

Nivå 1:

Den enskilde har ett omfattande hjälpbehov och behöver hjälp med personlig omvårdnad och tillsyn flera gånger under morgon, dag och kväll samt tillsyn ett par gånger per natt.

Exempel:

Den enskilde har en varaktig fysisk eller psykisk funktionsnedsättning. Kan förflytta sig på egen hand med hjälpmedel. Behöver hjälp med omvårdnad och personlig hygien, till exempel toalettbesök och dusch, kan ibland även behöva hjälp med på- och avklädning. Den enskilde behöver tillsyn eller hjälp några gånger per natt. Den enskilde kan lämnas ensam.

Nivå 2:

Den enskilde har ett mycket omfattande hjälpbehov och behöver hjälp med personlig omvårdnad och tillsyn kontinuerligt, under hela dygnet.

Exempel:

Den enskilde har en varaktig fysisk eller psykisk funktionsnedsättning som gör att hen inte kan lämnas utan tillsyn någon tid under dygnet. Behöver hjälp flera gånger varje natt. Behöver hjälp med all omvårdnad och personlig hygien, däribland toalettbesök, dusch, medicinhantering, tandborstning, måltider och kommunikation.

Beslut om hemvårdsbidrag

Beslut om hemvårdsbidrag fattas enligt 4 kap. 2 § SoL. Beslut ges till den som är i behov av vård och omsorg. Vid helt eller delvis avslag ska beslutet alltid föregås av en prövning enligt 4 kap 1 § SoL. Beslutet ska i detta fall motiveras med att någon lagstadgad rätt till sådant bistånd inte finns enligt socialtjänstlagen och att behovet, när så är aktuellt, kan tillgodoses genom hemtjänst eller på annat sätt.

7. Korttidsvård/Korttidsboende

Korttidsvård/korttidsboende är ett komplement till olika former av stöd i hemmet. Det är en viktig insats för äldre och andra personer med funktionsnedsättning som bor kvar i ordinärt boende trots omfattande behov av omvårdnad.

Med korttidsvård/korttidsboende avses tillfälligt boende i särskild boendeform. Biståndet syftar till att ge anhöriga nödvändig avlastning i sitt vårdarbete för att den enskilde därigenom ska kunna bo kvar i sitt hem så länge som möjligt. Korttidsvård kan även vara aktuellt under tiden en utredning pågår av den enskildes individuella omvårdnadsbehov för att kunna bedöma fortsatta insatser. Behovet av plats på korttidsboende kan böttna i somatisk sjukdom, demenssjukdom eller psykiskt funktionsnedsättning. Korttidsvård/korttidsboende ska alltid övervägas som ett komplement för att möjliggöra kvarboende. Insatsen kan beviljas vid enstaka tillfällen, för regelbundna tidsintervall och som växelvård.

Behov

Korttidsvård/korttidsboende kan beviljas den som uppfyller något av nedanstående kriterier.

- den som bor i ordinärt boende och har ett tillfälligt ökat omvårdnadsbehov som inte kan tillgodoses i hemmet. Syftet är att den enskilde återhämtar sig och kan återgå till bostaden
- den som har ett omfattande omvårdnadsbehov och där biståndshandläggaren anser sig behöva ytterligare bedömning om fortsatta behov av omvårdnadsinsatser för utredning av den enskildes behov av boendeform, dvs. ordinärt boende eller särskilt boende,
- i väntan på särskilt boende då behovet inte kan tillgodoses i hemmet
- den som har ett så omfattande behov av vård och omsorg att behovet inte kan tillgodoses i den egna bostaden under en pågående bostadsanpassning
- den som vårdas av närstående, som bor i gemensamt hushåll, för att avlasta anhörig (planerat eller akut).

För somatiska gruppen kan biståndet därtill innebära

- att den enskilde bor växelvis i ordinärt boende och växelvis på korttidsboende. Insatsen beviljas vanligtvis som mest i en veckors perioder.

Om insatsen beviljats för utredning av den enskildes behov av boendeform hålls, om inte uppenbart oväsentligt, ett vårdplaneringsmöte innan beslutstidens utgång med deltagande av den enskilde, biståndsbedömaren samt nyckelpersoner från utförarsidan.

8. Boenden enligt SoL

Boende som insats enligt LSS finns i Riktlinjer för handläggning enligt LSS

Enligt 5 kap 7 § SoL ska socialnämnden medverka till att den enskilde får bo på ett sätt som är anpassat efter hens behov av särskilt stöd. Om inte behovet av stöd kan tillgodoses i det egna boendet ska

kommunen erbjuda bostäder med särskild service till dem som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring och behöver ett sådant boende.

Den enskilde kan till följd av ålderdom, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom ha ett omfattande omvårdnadsbehov under hela dygnet som inte kan tillgodoses i hemmet.

Särskilt boende ska erbjuda en god vård och omsorg under hela dygnet och beakta den enskildes behov av självbestämmande, integritet, trygghet och livskvalitet. Boendet ska tillgodose den enskildes fysiska, psykiska, sociala medicinska och kulturella behov. Den enskildes behov och önskemål av utevistelse och sociala aktiviteter ska beaktas. Den enskildes specifika behov styr vilken boendeform som blir aktuell.

Behov

Grundläggande bedömningskriterier:

- omvårdnadsbehovet ska vara stort och varaktigt över hela dygnet
- om inte behov av hjälp nattetid finns, ska det ändå finnas ett stort behov av närhet till personal
- egna upplevelser av oro orsakad av ohälsa (fysisk, psykisk och social) som påverkar den sökandes förmåga att fungera i ordinärt boende
- behovet ska vara varaktigt över tid och inte kunna tillgodoses i hemmet

Boende för personer med demenssjukdom

Personer med demenssjukdom som till följd av sin sjukdom har betydande svårigheter i det dagliga livet och som trots hemtjänstinsatser och andra insatser inte kan tillförsäkras en skälig levnadsnivå i hemmet, kan beviljas särskilt boende.

Behov

Bedömningskriterier:

- demensdiagnos ska vara fastställd samt att det finns ett behov av vård- och omsorgsboende på grund av demens
- omvårdnadsbehovet ska vara stort och varaktigt över hela dygnet
- om inte behov av hjälp nattetid finns, ska det ändå finnas ett stort behov av närhet till personal

- egna upplevelser av oro orsakad av demenssjukdom som påverkar den sökandes förmåga att fungera i ordinärt boende
- behovet ska vara varaktigt över tid och inte kunna tillgodoses i hemmet

Boende för personer under 65 år till följd av psykisk ohälsa

En förutsättning för att beviljas särskilt boende utifrån psykisk ohälsa är att den enskildes behov av stöd är så omfattande att det inte kan tillgodoses i ordinärt boende.

Olika boendeformer

Den enskildes behov av stöd och insatser ska vara avgörande för vilken typ av bostad som ska erbjudas.

Bostad med särskild service är ett permanent boende och kan vara gruppboende eller serviceboende.

Gruppboende är lägenheter med tillgång till gemensamhetsutrymme. Detta bostadsalternativ är till för personer med funktionsnedsättning som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att det behövs tillgång till personal dygnet runt.

Serviceboende är en insats som kan vara lämplig för de som inte klarar att bo i ordinärt boende men som inte har så omfattande hjälpbehov att ett boende i gruppboende är nödvändigt. Serviceboende utgörs av ett antal lägenheter integrerade i ett bostadsområde. Insatsen kan beviljas då det finns behov av i stort sett dagligt stöd i form av praktisk hjälp, stöd och tillsyn. Stödet ska utgå från en fast personalgrupp. De som bor i en serviceboende bör ha tillgång till samvaro i en gemensamhetslokal eller träffpunkt.

HVB - Hem för Vård eller Boende

För vissa personer behövs ett mer skyddat och tillfälligt boende med personal tillgänglig dygnet runt. Personer som är i behov av detta kan erbjudas familjehem eller hem för vård eller boende. HVB är inte en särskild boendeform. I dessa boenden, som inte utgör ett permanent boende, har landstinget ansvaret för hälso- och sjukvården.

En placering i HVB ska ses som ett mer skyddat boende under en kortare tid. Det är angeläget att handläggaren har kontakt med den enskilde under vårdtiden på HVB och tillsammans med denne planerar för de insatser som behövs efter vårdtidens slut.

För de personer som vistats en längre tid på HVB bör utredas alternativt boende och/eller andra former av stöd utifrån den enskildes behov.

Avgränsningar

Allmänt

Rena servicebehov, det vill säga hjälp med inköp, städning och övriga praktiska sysslor, eller behov av att byta bostad motiverar inte ett boende i särskilda boendeformer. Praktiska sysslor kan tillgodoses i det ordinära boendet genom insatser från hemtjänst och byte av bostad ombesörjes av den enskilde själv. Om bostaden är svårtillgänglig kan den enskilde ansöka om bostadsanpassning.

Specifik adress

Beslut om särskilt boende beslutas inte utifrån ett specifikt namngivet boende. Om den enskilde i sin ansökan om bostad med särskild service anger önskemål om specifikt boende ska denna del av ansökan *inte* prövas som en del av biståndsbeslutet utan hanteras som en verkställighetsfråga. Beslutsfattande sker i två steg.

Om det vid erbjudande om inflyttning finns flera alternativa platser inom särskilt boende tas hänsyn till den enskildes önskemål även om ansökan om specifik adress avslagits i samband med biståndsbeslutet. Ibland kan dock valet av utförare eller adress för insatsen ha en avgörande betydelse för att den enskilde genom insatsen ska anses uppnå skälig levnadsnivå. I sådana fall kan det finnas med som en del i beslutet om insats.

Den enskilde kan efter inflyttning till ett boende ställa sig i kö till ett annat boende.

Korttidsboende i avvaktan plats

Vistas den enskilde på korttidsboende i väntan på plats på särskilt boende och tackar nej till erbjudande om plats kan beslutet om särskilt boende komma att omprövas.

Flytt till annat boende och/eller annan boendeform

Även om bostad med särskild service är avsett att vara ett permanent boende, kan det i vissa fall efter verkställighet bli aktuellt med byte av bostad. Detta kan exempelvis vara fallet om boende inte kan erbjudas inom rimlig tid i kommunens egna boenden utan den enskilde måste erbjudas ett boende i annan regi/annan kommun för att få sitt behov tillgodosett och uppnå skälig levnadsnivå. I sådana fall måste noggrann information lämnas angående att den enskilde vid senare tillfälle kan få erbjudande om plats i boende i egen regi.

Byte av bostad kan även bli aktuellt om det tillkommer nya uppgifter och/eller den enskilde inte längre uppfyller behovskriterierna för det beviljade boendet. Det kan till exempel vara att den enskilde har mer eller mindre omfattande behov än vad som motsvarar det boende som är beviljat, att den enskildes behov förändras och att boendet har en inriktning som inte motsvarar behovet.

Byte av boendeform

Normalt ska en person efter flytt till särskilt boende kunna bo kvar till livets slut men omvårdnadsbehovet kan ibland nödvändiggöra flytt till annan boendeform. Detta kan dock först bli aktuellt efter att det särskilda boendet tillsammans med den enskilde upprättat och genomfört en

åtgärdsplan för att möjliggöra kvarboende för den enskilde. Om det efter utvärdering tillsammans med en biståndsbedömare konstateras att boendet trots detta inte kan tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå kan en flytt till en bättre anpassad boendeform blir aktuell.

Ordinärt boende med socialt kontrakt

Lägenhet med socialt kontrakt är en resurs för vuxna som på grund av missbruks- psykiska eller andra sociala problem behöver stöd från socialtjänsten för att få, klara och behålla ett eget boende. Detta bistånd syftar till att förbereda den enskilde för att klara ett eget boende. Bostadslöshet eller hemlöshet är i sig inte skäl för att bevilja insatsen.

För mer information kring handläggning, beslutsfattande, villkor och regler se särskilda *Riktlinjer för handläggning av sociala kontrakt*

Bostadsanpassning

Kommunen kan ge bostadsanpassningsbidrag till person som bor i permanent boende. I hyresrätt krävs fastighetsägarens medgivande. Hyresgäst måste i regel ha förstahandskontrakt för att få bidraget beviljat.

Ansökan om bostadsanpassningsbidrag görs av den enskilde eller dennes företrädare till Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

8.1. Parboende

Om den ena parten i ett par som varaktigt sammanbott beviljas bistånd i form av plats på särskilt boende och det är parets gemensamma önskemål att fortsätta bo tillsammans på det särskilda boendet ska kommunen kunna tillgodose detta önskemål.

Provboende

Sammanboende i gemensam bostad på särskilt boende kan i vissa fall bli en krävande och, i förlängningen, ohållbar situation och den medföljande partens upplevelse kan bli att hen är för frisk för miljön i ett särskilt boende. För att ge den medföljande parten möjlighet att pröva den nya boendelösningen ska denne först beredas möjlighet till provboende på det särskilda boendet.

Provboende beviljas i maximalt tre månader, under förutsättning att den medföljande parten inte sagt upp sin bostad. Kommunen kommer under provboendetiden inte att stå för det dubbla hyreskostnaderna som uppstår. Detta bekostas av den medflyttande parten själv.

Hyreskontrakt

Den medföljande parten får inget biståndsbeslut på sitt boende. Istället regleras villkoren för boendet i ett hyreskontrakt. Kontraktet bör formuleras så att det framgår att kontraktet kommer att sägas upp då den biståndsbedömde parten avlider. Uppsägningstiden från kommunens sida är tre månader.

Vid flytt till boenden som drivs av Salems kommun är Miljö- och Samhällsbyggnadsförvaltningen behjälplig vid upprättandet av hyreskontrakt för den medföljande parten. Miljö och Samhällsbyggnadsförvaltningen bör ombesörja att besittningsskyddet avtalas bort och att kontraktet godkänns av hyresnämnden.

I de fall parboende blir aktuellt i annan kommun eller i boende som drivs i enskild regi inom Salem får hyreskontraktet utformas i samråd med det aktuella boendet.

Mat

Om den medflyttande parten önskar äta de måltider som serveras på boendet ska detta vara möjligt mot avgift. Denne kan dock välja att lösa detta på annat sätt om så önskas.

Hemtjänst

Om den medflyttande parten har hemtjänstinsatser vid flytt till särskilt boende i kommunens särskilda boenden eller om behov av hemtjänstinsatser för denne part uppstår under tiden som denne bor på det särskilda boendet får denne de beviljade hemtjänstinsatserna utförda av boendets personal, vilka ersätts av Myndighetsenheten.

Hälso- och sjukvårdsinsatser

Kommunens hälso och sjukvårdsansvar i särskilda boendeformer omfattar inte personer som inte bedöms ha behov av särskilt boende. Fortsatt ansvar för hälso- och sjukvårdsinsatser, för den medflyttande parten, åligger således primärvården. Dock måste alltid en riskbedömning göras ur hälso- och sjukvårdssynpunkt. Detta innebär att om det krävs för att ge en god och säker hälso- och sjukvård, i akuta situationer, ska sjukvård kunna erbjudas även på det särskilda boendet till den som är medboende.

9. Rätten att flytta till annan kommun

En person som har behov av särskilt boende och önskar flytta till en annan kommun behöver få besked om hur behovet ska tillgodoses i inflyttningkommunen innan en flytt kan bli möjlig. Detta regleras i socialtjänstlagens 2 kapitel 8-9 §.

9.1. Flytt enligt kapitel 2a 8-9 § i socialtjänstlagen

I kapitel 2a 8 § p. 1 anges att

“ en person som önskar flytta till en annan kommun, får ansöka om insatser i den kommunen om hen till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande

vård- eller omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att de insatser som hen behöver lämnas.

En sådan ansökan ska, enligt kapitel 2a 9 §, behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningkommunen. Det förhållandet att sökandes behov är tillgodosedda i hemkommunen får inte beaktas vid prövning av en sådan ansökan. Hemkommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som inflyttningkommunen behöver för att kunna pröva ansökan.

Biståndsbedömaren utreder per telefon och/eller genom personlig kontakt den enskildes behov av bistånd enligt kapitel 4 1§ i socialtjänstlagen. Vid behov ska biståndsbedömaren begära in aktuella uppgifter från den enskildes hemkommun och/eller annan uppgiftslämnare, t ex hälso- och sjukvården. Biståndsbedömningen sker i två steg. Först görs en bedömning av om den enskilde omfattas av personkretsen enligt kapitel 2a 8 § p. 1, därefter en bedömning om behovet av sökta insatser.

Bilaga beslutstider

Beslutstyp	Tidsperiod
Trygghetslarm	Tillsvidare
Hemtjänst	Tillsvidare
Hemtjänst, utöver norm	Max 1 år
Hemtjänst, efter sjukhusvistelse	Max 2 månader
Korttidsboende	Max 1 månad
Korttidsboende i form av växelvård, avlastning	Max 1 år
Dagverksamhet	Tillsvidare
Avlösarservice äldre	Max 2 år
Avlösarservice äldre, utöver norm	Max 1 år
Ledsagarservice	Max 2 år
Kontaktperson SoL vuxna och äldre	Max 2 år
Kontaktperson SoL i boende	Max 3 månader
Turbunden resa	Max längden på grundinsatsen
Personligt utformat stöd (byts förslagsvis till hemtjänst i assistansliknande form)	Max 2 år

Särskilt boende SoL med hemtjänstbeslut	Tillsvidare
Boendestöd	Tillsvidare för personer med långvarigt behov av stöd
Boendestöd	Max 2 år om boendestöd sammanhänger med socialt kontrakt och uppföljning i boendet
Boendestöd	Max 1 år nytt ärende
Sysselsättning (socialpsykiatri)	Max 2 år
Hemvårdsbidrag	Max 3 år

